

# РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ СТВОРЕННІ КРЕАТИВНИХ ПРОДУКТІВ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ

УДК 373.3.015.311:811.161.2

DOI : 10.12958/2227-2747-2021-1(176)-12-21

## **Барнич Оксана Вікторівна,**

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мов і методики їх викладання,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,

м. Чернігів, Україна

[o.v.barnych@gmail.com](mailto:o.v.barnych@gmail.com)

<https://orcid.org/0000-0001-5969-3217>

## **Кравченко Ірина Миколаївна,**

здобувач СВО «магістр» факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,

м. Чернігів, Україна

[cnnik1974@gmail.com](mailto:cnnik1974@gmail.com)

<https://orcid.org/0000-0001-9654-1474>

## **Турчина Ірина Станіславівна,**

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,

м. Чернігів, Україна

[irturch@i.ua](mailto:irturch@i.ua)

<https://orcid.org/0000-0002-3794-7666>

**Для цитування:** Барнич О. В., Кравченко І. М., Турчина І. С. Розвиток емоційного інтелекту при створенні креативних продуктів молодшими школярами на уроках читання. *Освіта та педагогічна наука*. 2021. № 1 (176). С. 12 – 21.

**References (стандарт APA):** Barnych, O. V., Kravchenko, I. M., & Turchyna, I. S. (2021). Rozvytok emotsiinoho intelektu pry stvorenni kreatyvnykh produktiv molodshymy shkoliaramy na urokakh chytannia [The Development of Emotional Intelligence in the Process of Creative Activity of Primary School Students in Reading Lessons]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 1 (176), 12 – 21 [in Ukrainian].

**Постановка проблеми.** Концепція «Нова українська школа» насамперед впливає на формування в учнів предметних компетентностей та соціальної активності, а також сприяє духовно-емоційному розвитку

молодших школярів. Наразі існує гостра потреба не лише в інтеракції суб'єктів освітнього процесу, а й у примноженні їхніх знань, практичних умінь та навичок у

контексті розвитку емоційного інтелекту. Тому сучасна школа має на меті змінити модель навчання, яка ще донедавна пропагувала засвоєння непомірної кількості знань та використання репродуктивних методів, які не мали у своєму арсеналі творчого, дослідницького, емоційно-соціального компонентів. Нова модель навчання прагне до виховання креативного, духовного та емпатійного школяра, який здатний успішно використовувати власний внутрішній емоційний ресурс без шкоди для себе та оточення, трепетно ставитися до настроїв інших людей, розуміти емоційно-ціннісні підтексти.

Загальновідомо, що молодший шкільний вік є відправною точкою для розвитку емоційного інтелекту. Урок читання в початковій школі є джерелом розвитку морально-етичної, емоційно-почуттєвої сфери учнів початкової школи. Відзначаючи багатий емоційний потенціал творів різних жанрів та стилів у підручниках з читання, варто пам'ятати, що здобувач початкової освіти зазвичай сприймає твір з мінімальним емоційним відгуком. Звинувачувати в цьому учня неприпустимо, оскільки літературна творчість завжди є суб'єктивним поглядом автора твору на світ і не повинна подобатися та бути близькою для всіх. Проте часто передумовою відсутності учнівської емоційної реакції є те, що школярі не розуміють учинків, думок, емоцій, мотивів героя твору. Під час написання власних прозових чи поетичних творів учні стикаються з тією самою проблемою, що й визначає актуальність нашого дослідження.

**Аналіз актуальних досліджень.** Проблемі розвитку емоційно-почуттєвої сфери присвячено роботи таких учених, як Р. Бар-Он (Reuven Bar-On), Д. Гоулман (Daniel Goleman), Дж. Майер (John Mayer), П. Саловей (Peter Salovey).

Останнім часом посилюється інтерес до вивчення емоційного інтелекту як визначальної ознаки свободи внутрішнього світу людини (Г. Березюк), до обґрунтування взаємозв'язку емоційного інтелекту та креативності (Е. Торренс), до вивчення функційних особливостей емоційного інтелекту (М. Шпак), до здійснення системного теоретичного дослідження емоційного інтелекту, а саме до періодизації розуміння його значення й характеристик від античних часів (М. Савчук), до окреслення чинників розвитку емоційного інтелекту (І. Сухопара), до дослідження гендерних особливостей розвитку емоційного інтелекту (О. Лелюх-Степанчук), до представлення методологічного інструментарію, програм тренінгів для розвитку емоційної креативності (С. Дерев'яненко) тощо.

Утіленням ідей Нової української школи з питання набуття учнями емоційної компетентності в умовах реформування початкової ланки освіти активно займаються Н. Бібік, Н. Дятленко, О. Мартинчук, Ю. Найда, О. Онопрієнко, О. Савченко, Н. Софій, Р. Шиян та ін.

На сьогодні проведено значну кількість наукових досліджень, однак окреслену нами проблему висвітлено на низькому практичному рівні, тому вона потребує подальшого вивчення й реалізації в контексті становлення читацької позиції учнів молодшого шкільного віку.

**Мета статті** полягає в обґрунтуванні значення і способів розкриття емоційно-почуттєвого стану героя в процесі складання власних текстів і створення креативних продуктів молодшими школярами на уроках читання.

**Методологія та методи дослідження.** Методологічним підґрунтям роботи є особистісний, діяльнісний та компетентнісний підходи до навчання, виховання й розвитку. Дослідження ґрунтується на за-

гальнонаукових принципах цілісності, системності, інформаційності та когнітивності.

Для досягнення поставленої мети використано низку методів науково-педагогічного дослідження: теоретичний аналіз та синтез, систематизація поглядів та ідей науковців, узагальнення передового педагогічного досвіду.

**Виклад основного матеріалу.** Сучасні уроки читання в початковій школі повинні виходити за межі ознайомлення учнів з українськими чи зарубіжними авторами та вивчення віршів напам'ять за програмою. Уроки мають створювати атмосферу, придатну для вияву креативності, творчості, емоційного самовираження кожного школяра засобами створення творчих продуктів. Актуальні слова попереднього міністра освіти (2016 – 2019) Лілії Гриневич: «Ми не можемо навчати сучасних дітей так, як 20 років тому...» (Котяхова, 2019, с. 17). У цьому зв'язку розвиток літературної творчості молодших школярів варто розпочинати із мотивації, створення емоційно комфортного середовища в класі, що розкріпачує їхню думку й уяву, породжує розуміння, взаєморозуміння й діалог. За таких умов кожна дитина захоче сказати своє слово: придумати свою казку, свою загадку, розповісти про свої спостереження, пригоди, виявити почуття, малюючи, граючи в інсценізації тощо. Усе це буде характеризувати її індивідуальність, стиль та спосіб мислення, коло мрій та хвилювань.

Особливого значення для продукування творчих ідей набуває фантазування. Дитячий письменник-фантаст Джанні Родарі в книзі «Грамматика фантазії: введення у мистецтво придумування історій» обстоює думку про те, що для того, щоб діти навчились думати, вони насамперед мають навчитися придумувати. У цьому процесі важливим чинником є розвиток у молодших школярів емоційного інтелек-

ту, який сприяє інтуїції, прогнозуванню подій, вияву емоцій (Савченко, с. 2 – 3).

Практичним утіленням зазначеного є змістова лінія «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти» в межах мовно-літературної освітньої галузі (читання). Її виокремлено в типовій освітній програмі для 3 – 4 класів (авт. О. Савченко). Ця змістова лінія передбачає «розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення, продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проектах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та інше)» (Типова освітня програма, 2019, с. 17). У програмі для 1 – 2 класів така змістова лінія відсутня.

Створення креативних продуктів на уроках читання сприяє розвитку емоційного інтелекту, збагаченню емоційно-почуттєвої сфери молодшого школяра. Таким чином в учнів формується емоційна компетентність.

У зарубіжній літературі емоційну компетентність визначено як здатність розуміти емоції себе та інших, читати емоційні сигнали та реагувати на емоції інших, регулювати власні емоції та розуміти наслідки власної емоційної виразності. Спроможність керувати власними почуттями (регулювання емоцій) та здатність розуміти почуття інших (розуміння емоцій) – це приклади специфічних конструкцій, які перебувають у межах цієї компетентності (Halle, 2016, с. 9 – 10).

Саме уроки читання є чудовим засобом розвитку емоційного інтелекту, оскільки включають такі форми робіт, які спрямовані на створення власного чи спільного креативного продукту, що передбачає заглиблення читача у внут-

рішній світ літературного героя. Окреслимо ці форми роботи більш детально.

*Самостійне індивідуальне чи колективне складання казок, оповідань.* Учитель початкової школи повинен розуміти, що творчість і креативність нерозривно пов'язана з емоційним інтелектом. Саме тому варто використовувати в подальшому такі прийоми для спрощення складання казок чи оповідань, як:

1. Прийом «1+1» передбачає створення казки, оповідання в результаті зіткнення персонажів з різних творів на одній локації. При цьому важливо звернути увагу школярів на те, як би відреагували герої, які б емоції відчували й чому, якби дійсно зустрілися.

2. Прийом «Які емоції?» допомагає розкрити емоційно-почуттєвий стан героя, обговорюючи його емоції після кожної важливої події в сюжеті. Наприкінці учні можуть проаналізувати характер змін емоцій, з'ясувати, які події викликають позитив, а які негатив, порівняти характер емоцій кількох персонажів тощо.

3. Прийом «Вибух» передбачає перенесення персонажа у світ, де нікого, крім нього, немає; герой звільняється від проблем, перешкод за сюжетом. Персонаж буквально висмикується із літературного твору в напружений момент і перебуває в певній країні, де навколо тільки природа і спокій. Учні повинні відповісти на запитання: Чи щасливий герой? Чи хотів би він повернутися й вирішити проблему у своєму світі або ж залишитися тут? Які емоції були в героя, коли він потрапив до чарівної країни? Чи жалкуватиме він про те, що більше не побачить старих друзів, свого будинку тощо? Чи намагатиметься персонаж повернутися назад? Яке почуття він переживатиме при цьому: розпач, провину, насолоду тощо? Якими були б ваші дії в такій ситуації? Подумайте, яка емоція переповнювала б вас?

*Складання альтернативних варіантів кінцівок літературних творів.* Таке завдання, безперечно, розвиває в учнів уяву, уміння фантазувати, визначати діапазон емоцій персонажа в різних варіантах розвитку подій. Це дає змогу проаналізувати систему емоційно-почуттєвої сфери персонажа, зрозуміти, які події викликають певні емоції та яка альтернативна кінцівка була б кращою з огляду на стан цієї сфери в героя. Отже, молодші школярі вчаться встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між емоцією та передумовою, що її викликала.

*Створення нової мініісторії від імені одного героя.* Образ героя береться з реального твору, проте розповідь має бути від першої особи. Щоб навчити дітей складати творчі розповіді від імені першої особи, потрібно уточнити знання школярів про: різні емоційні стани та настрої: сумний – веселий, здоровий – хворий, голодний – ситий, спокійний – знервований; різні риси характеру: добрий – злий, ледачий – працьовитий, чемний – грубий, розумний – дурний; ознаки виявів цих емоційних станів: веселий (посміхається, йому все приносить радість, сміється...), сумний (його все засмучує, плаксивий, багато скаржиться...), хворий (роздратований, вимагає до себе підвищеної уваги, скаржиться на здоров'я, бурчить...), добрий (усе любить, допомагає, піклується, співчуває...); про різні засоби інтонаційної виразності мовлення і правила їх застосування: темп мовлення, сила голосу, тембр. Потім необхідно взяти на себе роль одного з об'єктів та описати його емоційний стан або характер. Це може бути будь-який об'єкт (головний чи другорядний персонаж картини, предмет або об'єкт живої чи неживої природи). Від імені обраного героя дається опис навколишнього й подій, зображених на картині. Емоційний стан героя підкреслюється вигуками, мімікою, жестами та іншими засобами інтонаційної виразності мовлення.

Наводимо методичні рекомендації щодо застосування вказаної форми роботи на уроці читання в початкових класах:

1. Слід спонукати учнів «уходити» в образ не тільки звичних об'єктів, але й частин об'єкта (я – око kota) або місця розгортання подій (я – сарай, де мешкає котяча сім'я).

2. Учити дітей переходити від простих та узагальнених емоційних характеристик (добрий і злий) до нюансів настрою (збуджений, байдужий...).

3. Рекомендується використовувати різні форми організації роботи з дітьми: колективні, групові, індивідуальні.

4. Дотримуватися структури побудови розповіді:

- назвати свого героя «Я –...»;
- описати свій емоційний стан чи настрої (характер);
- розповісти про сприйняття зображеного на картині очима свого героя;
- розв'язати проблемні ситуації;
- закінчити розповідь відновленням емоційної рівноваги героя з довкіллям;
- придумати назву своїй розповіді (Лесіна, Телячук, 2007, с. 77 – 79).

*Уведення персонажа до нових умов та відстежування його емоційної реакції на них.* Такими умовами можуть бути, наприклад: зупинка часу, перенесення героя в майбутнє, перевтілення його у тварину, наділення персонажа магичними силами тощо. Важливо звернути увагу на вміння учнів передбачити характер та динаміку емоцій, почуттів, настрою героя на такі події, що насправді не відбулися в реальності.

Суттю такої форми роботи є спостереження за емоціями героя твору: Як персонаж реагує на зміни? Яка ситуація може його розізлити, розсмішити, здивувати? Чому? Це є корисним, оскільки

розвиває в учнів емпатію, тобто здатність дитини підсвідомо відчувати й розуміти емоційно-почуттєву сферу інших людей, навчає ідентифікувати емоцію та причини її появи.

*Рекламування твору.* Передбачає створення реклами як способу популяризації відомостей про певний літературний твір з метою заохочення інших прочитати саме цю казку, оповідання, вірш. Доцільно використовувати різні засоби впливу: ілюстрації, відеофрагменти, власні театральні здібності для вистави, брошури та ін. Форма роботи зручна у використанні за рахунок двостороннього емоційного впливу: і на того, хто розробляє і представляє рекламу, і на того, на кого спрямовано рекламу.

Існують певні правила для створення реклами, однак для школярів початкової ланки освіти вони спрощені та не є обов'язковими, а слугують довільним планом дій. Ми сформулювали такі орієнтовні правила:

1. Визнач своє ставлення до прочитаного.
2. Подумай, чим саме зацікавив тебе твір і чим може привабити інших.
3. Обери, у якому вигляді буде подано рекламу: відео, текстове повідомлення, усний виступ тощо.
4. Напиши на чернетці текст реклами, визнач заголовки.
5. Добери ілюстрації, музику (для відеореклами).
6. Продумай свій виступ: темп читання, інтонація, місце і час, реквізит.
7. Створи макет реклами.
8. Потренуйся у презентації своєї реклами.

*Створення листування героїв у соціальній мережі.* Є створенням імітації sms-повідомлень від імені двох персона-

жів у формі діалогу з численним використанням емодзі та стислих реплік. Така форма роботи буде цікавою, адже життя, дозвілля, навчання сучасних учнів тісно переплітається з інформаційними технологіями. Електронне листування в соціальній мережі може створюватися спонтанно на уроці або вдома як домашнє завдання. Важливо, щоб учні не забували, від чийого імені ведуть діалог та обов'язково пояснювали доцільність вибору емодзі в ситуації спілкування, аргументуючи ілюстрацію певної емоції. У такий спосіб школярі навчаються влучно їх добирати, розвивають уміння правильно реагувати на події або слова іншої людини. Така форма подачі завдання викликає у школярів інтерес, позитивні емоції та захоплення, що сприяє розвитку емоційного інтелекту.

*Доповнення образу персонажа засобами мистецтва.* Ця форма роботи означає передбачення та припущення школярів щодо смаків героя: Яку музику він би слухав? Якою би творчістю займався? Які картини висіли б на стінах у його кімнати? Які улюблені поети та прозаїки були б у персонажа? тощо. Добір такого естетико-емоційного матеріалу до образу героя допомагає «оживити» та осучаснити його, наблизити до особистості сучасного школяра, оскільки найчастіше діти будуть програмувати власні художні смаки: рекомендувати для них улюблену або знайому для них музику, зразки образотворчого, театрального мистецтва тощо.

Як відомо, музичне мистецтво розвиває уяву, образне мислення та викликає цілий спектр емоцій: захоплення, спокій, смуток, гнів та ін. Образотворче мистецтво в поєднанні з літературою є засобом для емоційно-почуттєвого та образного словесного малювання. Театральне мистецтво формує стійкі моральні, естетичні почуття до прекрасного, зокрема, інсцені-

зації та драматизації на уроках мають виражений вплив на розвиток емоційного інтелекту молодших школярів.

*Індивідуальне чи колективне написання листа улюбленому героєві.* Написання листа є формою письмового учнівського відгуку на прочитаний або прослуханий твір з емоційним складником. Учні в листі слід висвітлити ставлення до героя, його вчинків, поставити запитання, які цікавлять тощо.

У початковій школі школярі лише частково ознайомлюються з епістолярним стилем, зокрема вчать писати короткі прості листівки та обмінюватися елементами письмовими повідомленнями. Зважаючи на це, варто нагадати учням обов'язкові правила листування, яких дотримується кожна освічена людина: лист слід починати зі слів звертання («Доброго ранку...», «Шановний...», «Вітаю...», «Привіт...» тощо), а закінчувати словами прощання, побажання успіху, подяки («Щасливо!», «Усього найкращого!», «Люблю, цілую!»), писати треба ввічливо, не використовувати жаргонізмів, лайливих слів.

На розсуд учителя можна ознайомити школярів із поняттям «post scriptum» (P.S.), що означає з латинської мови «після написаного», пояснивши, що використовувати його потрібно тоді, коли ви забули написати щось важливе, але вже закінчили лист словами прощання.

Отже, для учнів початкової школи важливим є використання зазначених вище форм роботи, враховуючи особливості їхнього психічного розвитку. Зокрема, діти молодшого шкільного віку мають підвищену емоційність, допитливість, чутливість до різних образних відчуттів та вражень, розвинену фантазію та уяву. Тож для них будь-яка діяльність на уроці повинна бути своєрідним резервуаром, де накопичуються натхнення, позитивні

емоції, захоплення та радість. Окрім цього, така діяльність має містити пізнавальний, практичний, творчий та емоційний компоненти.

Рекомендуємо використовувати додатково ще такі вправи для розвитку емоційно-почуттєвої сфери, які будуть доцільними на будь-якому уроці читання в початковій школі:

1. Вправа «Світ звуків». Учитель пропонує ситуацію, у якій задіяні слухові відчуття, наприклад: «Ви перебуваєте в гомінкому місті; на березі річки; у школі під час перерви; у театрі під час вистави тощо». Завдання для дітей – уявити ситуацію та описати звуки, які вони чують (для кращого відчуття можна запропонувати дітям заплющити очі).

2. Вправа «Що я чую, що я бачу» (робота в групах). Учасники об'єднуються у дві команди. Після читання поезій, у яких описані звуки, барви, перша команда розповідає про те, що вона бачила (зелені луки, верби схилились над річкою, все залите сонячним промінням тощо), друга – про те, що чула (легеньке шелестіння листя, хлюпотіння води).

3. Вправа «Почуття і кольори». Учитель називає одне з почуттів людини: ніжність, смуток, радість, образа, захоплення тощо. Діти мають назвати колір, за допомогою якого можна передати це почуття. Можна запропонувати протилежне завдання – називати колір і добирати до нього почуття (Коновальчук, 2010, с. 51 – 54).

Для молодших школярів у процесі розвитку емоційного інтелекту значущим є результат такої діяльності, адже це стане для учнів приводом відчувати себе успішними, упевненими, гордими за виконану роботу. Нова українська школа відзначається великою кількістю різноманітних методів активної роботи школярів на уроці, що органічно вплітається в канву навчання й розвитку. Методами

такої співпраці є дидактичні ігри, дослідницькі, творчі, практично зорієнтовані, соціально-емоційні проекти, завдання у парах, трійках, змінних групах тощо. Так, результатом створення креативного продукту на уроці читання можуть слугувати презентація, інсценізація літературного твору, виготовлена газета, книжка, ілюстративний колаж, плакат, виставка, відеореклама, журнал коміксів тощо. Адже творчість є одним із засобів підвищення емоційного тону особистості, закріплення комплексу емоційно-вольової регуляції, а головне – актуалізації позитивної гами переживань, яка супроводжує ефективну працю, переживання радості від зробленого, досягнутого, почуття впевненості у своїх силах, у своєму творчому потенціалі й творчих здібностях.

Позитивним моментом у сприйманні художнього твору є виникнення в дитини відчуття своєрідної близькості, зв'язку з його героями. Це допомагає учню краще зрозуміти бажання, думки інших людей, збагнути людську цінність та усвідомити свою унікальність (Гримальська, 2017, с. 109 – 110). Для цього вчителю необхідно залучати дітей до завдань, що сприяють емоційному сприйняттю ними поетичних і прозових творів. Інакше між дитиною та літературним твором не буде встановлено емоційний взаємозв'язок. Лише той учитель, який є фасилітатором, тобто здатним забезпечити ефективну комунікацію в умовах референтної групи та стимулювати кожного учня окремо до творчого самостійного пошуку, може створити відповідну комфортну атмосферу та умови для успішного опанування школярами емоційної компетентності.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Отже, на нашу думку, створення креативних продуктів молодшими школярами на уроках читання

є, безумовно, важливою формою роботи. Така учнівська діяльність є абсолютно природною з огляду на індивідуальні, психічні та вікові особливості особистості учня молодшого шкільного віку, а саме: сприяє розвитку емоційно-почуттєвої сфери, образного, кричного мислення, креативності, творчої уяви.

Однак не менш важливим є врахування вчителем здатності здобувачів освіти розуміти, розкривати, занурюватися у внутрішній емоційно-почуттєвий стан героя, створеного школярами як суб'єкта творчого продукту. Таке вміння дозволяє «увійти в образ» літературного героя, що дає можливість прожити описані події якнайглибше, відчути причини виникнення тих чи тих емоцій, розуміти їх, і тим самим розвиває навичку керування та приборкування негативних чи небажаних емоцій. Спроможність школяра до цього залежить від його рівня емоційної компетентності, що зарубіжні вчені визначають як здатність розуміти емоції себе та інших, читати емоційні сигнали та реагувати на емоції інших, регулювати власні емоції та розуміти наслідки власної емоційної виразності. Завдання вчителя полягає в такій організації освітнього процесу, де учні зможуть опанувати зазначену компетентність з усіма її специфічними конструкціями в повному обсязі.

Перспективи подальших досліджень проблеми розкриття емоційно-почуттєвого стану героя в процесі створення креативних продуктів молодшими школярами на уроках читання полягає в розробленні й упровадженні системи відповідних нових форм і методів роботи із залученням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що сприятиме якнайповнішому розвитку емоційного інтелекту самих учнів.

---

## Література

**Гримаська А. О.** Розвиток творчого потенціалу молодших школярів на уроках літературного читання. *Таврійський вісник освіти*. 2017. № 1. С. 108 – 113.

**Коновальчук М. В.** Розвиток творчості молодших школярів: Система літературних завдань. Київ : Шкільний світ, 2010. 120 с.

**Котяхова Н.** Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів у контексті Нової української школи. *Початкова школа : науково-методичний журнал*. 2019. № 6. С. 17 – 21.

**Лесіна О. В.,** Телячук В. П. Сходінками творчості. Методика ТРВЗ в початковій школі : навчально-методичний посібник. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 112 с.

**Савченко О. Я.** Розвиток творчої діяльності учнів на уроках літературного читання. 12 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/185262979.pdf> (дата звернення: 21.02.21).

**Типова** освітня програма початкової освіти під керівництвом Савченко О. Я. 3 – 4 клас. 2019. 92 с.

**Halle T. G.,** Darling-Churchill K. E. (2016). Review of measures of social and emotional development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 8 – 18

## References

**Hrymalska, A. O.** (2017). Rozvytok tvorchoho potentsialu molodshykh shkolariv na urokakh literaturnoho chytannia [Development of Creative Potential of Junior Schoolchildren in Reading Lessons]. *Tavriyskyi visnyk osvity – Taurian Journal of Education*, 1, 108 – 113 [in Ukrainian].

**Konovalchuk, M. V.** (2010). Rozvytok tvorchosti molodshykh shkolariv: Systema literaturnykh zavdan [Development of Creativity of Junior Schoolchildren:



System of Literary Tasks]. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].

**Kotiakhova, N.** (2019). Rozvytok emotsiinoho intelektu molodshykh shkoliariv u konteksti Novoi ukrainskoi shkoly [Development of Emotional Intelligence of Junior Schoolchildren in the Context of the New Ukrainian School]. *Pochatkova shkola – Elementary school*, 6, 17 – 21 [in Ukrainian].

**Lesina, O. V., Teliachuk, V. P.** (2007). Skhodynkamy tvorchosti. Metodyka TRVZ v pochatkovii shkoli [Steps of Creativity. Methodology of TRVZ in Primary School]. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osнова» [in Ukrainian].

**Savchenko, O. Ya.** Rozvytok tvorchoi diialnosti uchniv na urokakh literaturnoho chytannia [Development of Creative Activity of Students in Reading Lessons]. (n.d.). <https://core.ac.uk>. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/185262979.pdf> [in Ukrainian].

**Турова** osvithnia prohrama pochatkovoї osvity pid kerivnytstvom Savchenko O. Ya. 3 – 4 klas [A Typical Educational Program of Primary Education under the Leadership of Savchenko O. Ya. 3 – 4 class]. (2019). [in Ukrainian].

**Halle, T. G., & Darling-Churchill, K. E.** (2016). Review of Measures of Social and Emotional Development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 8 – 18.

\*\*\*

**Барнич О. В., Кравченко І. М., Турчина І. С.** Розвиток емоційного інтелекту при створенні креативних продуктів молодшими школярами на уроках читання

У статті висвітлено проблему важливості розвитку емоційного інтелекту у процесі створення креативних продуктів молодшими школярами на уроках читання. Розкрито сутність поняття «емоційна компетентність» у контексті психолого-

педагогічної науки. Доведено необхідність її розвитку в дітей молодшого шкільного віку під час здійснення освітнього процесу, виходячи з їхніх психічних, фізіологічних особливостей та індивідуальних потреб.

Схарактеризовано доцільність використання таких форм робіт, які спрямовані на створення креативного продукту як одного із засобів розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи. Представлено стисло характеристику цих форм та особливості застосування на уроках читання в НУШ. Окрім цього, наведено вправи, які можуть використовуватися на розсуд учителя додатково як підготовчі. Визначено роль результату творчої учнівської діяльності як способу підвищення дитячої самооцінки та інтересу до її виконання.

Названо конкретні приклади результатів створення креативного продукту молодшими школярами (презентація, інсценізація літературного твору, виготовлена газета, книжка, ілюстративний колаж, плакат, виставка, відеореклама, журнал коміксів та ін.).

*Ключові слова:* створення креативних продуктів, емоційний інтелект, початкова школа, урок читання, Нова українська школа.

**Барнич О. В., Кравченко І. М., Турчина І. С.** Развитие эмоционального интеллекта при создании креативных продуктов младшими школьниками на уроках чтения

В статье освещена проблема важности развития эмоционального интеллекта в процессе создания креативных продуктов младшими школьниками на уроках чтения. Раскрыта сущность понятия «эмоциональная компетентность» в контексте психолого-педагогической науки. Доказана необходимость ее развития у

детей в ходе образовательного процесса, исходя из их психических, физиологических особенностей и индивидуальных потребностей. Охарактеризована целесообразность использования форм работ, направленных на создание креативного продукта как одного из средств развития эмоционального интеллекта детей. Представлена краткая характеристика этих форм и особенностей применения на уроках чтения в НУШ. Приведены упражнения, которые учитель может дополнительно использовать как подготовительные. Определена роль результата творческой деятельности учеников как способа повышения детской самооценки и интереса к ее выполнению. Названы конкретные примеры результатов создания креативного продукта школьниками (презентация, инсценировка литературного произведения, изготовленная газета, книга, иллюстративный коллаж, плакат, выставка, видеореклама, журнал комиксов и др.).

*Ключевые слова:* создание креативных продуктов, эмоциональный интеллект, начальная школа, урок чтения, Новая украинская школа.

**Barnych O. V., Kravchenko I. M., Turchyna I. S. The Development of Emotional Intelligence in the Process of Creative Activity of Primary School Students in Reading Lessons**

The article highlights the problem of

the importance of developing emotional intelligence in the process of creative activity of primary school students in reading lessons. The essence of the concept of «emotional competence» in the context of psychological and pedagogical science has been characterized. The necessity of developing emotional intelligence of primary school students during the educational process based on their mental, physiological characteristics and individual needs has been proven.

The expediency of using the forms of work aimed at making a creative product as one of the means of developing emotional intelligence of primary school students has been characterized. A brief description of these forms and features of application in reading lessons at the NUS has been presented. In addition, we have given optional exercises that can be used by the teacher additionally as the preparatory ones. The role of creative activity of schoolchildren is determined as a way to increase children's self-esteem and interest.

Specific examples of the results of creative activity of primary school students (presentation, staging of a literary work, a newspaper, a book, an illustrative collage, a poster, an exhibition, video advertising, a comic book magazine, etc.) have been outlined.

*Keywords:* creative activity, emotional intelligence, primary school, reading lesson, the New Ukrainian School.